

EIKENPROCESSIERUPS

WAT IS DE EIKENPROCESSIERUPS?

De eikenprocessierups (*Thaumeatopoea processionea* Linnaeus) is een behaarde rups die van april tot begin juli op eikenbomen voor kan komen. De rupsen gaan groepsgewijs, in processie, op zoek naar voedsel - eikenbladeren in de toppen van de bomen.

WAAR LEEFT DE EIKENPROCESSIERUPS?

De eikenprocessierups komt oorspronkelijk uit Midden-Europa. De rups heeft zich, vermoedelijk onder invloed van klimaatverandering, ook in Nederland gevestigd. Zoals de naam al aangeeft leeft hij vooral op eikenbomen (voornamelijk de zomereik). Maar je kunt de rups ook aantreffen op andere boomsoorten zoals de beuk, berk en Amerikaanse en moeraseik. Dit treedt vooral op als op aanwezige eikenbomen al veel rupsen voorkomen (hoge populatiedruk). Vooral bij warmere en droge voorjaarsomstandigheden gedijt de rups goed.

HOE IS DE EIKENPROCESSIERUPS TE HERKENNEN?

De jonge rupsen hebben een oranje kleur als ze in april uit hun eitjes komen. Als ze volgroeid zijn, verandert de kleur in grijsgrauw met lichtgekleurde zijden. De rupsen kunnen ongeveer 3 centimeter groot worden. De eikenprocessierupsen leven in groepen bijeen en maken op de stammen of dikkere takken grote nesten. Dit gebeurt vooral aan de zonnige zuidkant van de eikenbomen. De nesten bestaan uit een dicht spinsel van vervellingshuidjes, met (brand)haren en uitwerpselen. Vanuit hun nesten gaan de rupsen 's nachts in processie op zoek naar voedsel: de eikenbladeren. Soms met als zichtbaar gevolg kaalgevreten eikenbomen.

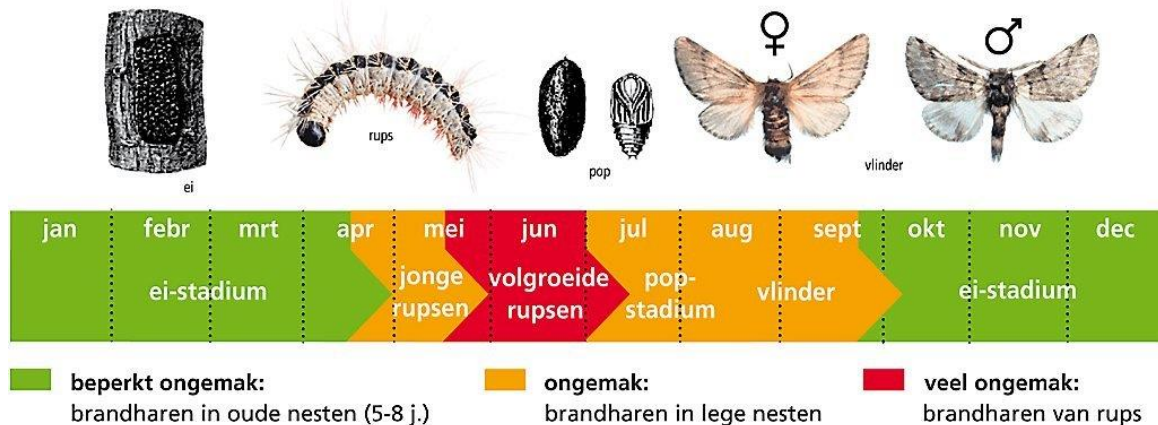
EIKENPROCESSIERUPS

IN WELKE STADIA KOMT DE EIKENPROCESSIERUPS VOOR?

De eikenprocessierups is de larve van de nachtvlinder die haar eitjes in de maand augustus in de toppen van de eikenbomen legt. De eitjes overwinteren daar. In april komen de rupsen uit de eitjes. Dan ondergaan de rupsen een vijftal vervellingen, waarna ze in juni volgroeid zijn. Vervolgens verpoppen de rupsen zich eind juni- begin juli tot vlinder. Van begin juli tot begin september vliegen de vlinders uit (vrouwtjes 5 tot 20 km, mannetjes verder), ondertussen zetten de vrouwtjes hun eitjes af, waaruit volgend voorjaar weer jonge rupsen komen. Hoe warmer en stabiel het weer, hoe meer vlinders er zijn en hoe meer eitjes er dus worden afgezet.

Levenscyclus eikenprocessierups

De eikenprocessierups veroverde in de afgelopen twintig jaar bijna heel Nederland. Door de koele lente veroorzaakt het insect dit jaar later dan normaal overlast. Hoe ziet de normale levenscyclus eruit?



©RD, bron: H.W.A. Jans/Wikimedia/Leen Moraal

WANNEER VERSCHIJNEN DE BRANDHAREN?

Het venijn van de eikenprocessierups schuilt in de aanwezigheid van de vele microscopisch kleine brandharen op de rups, die in de maanden mei en juni vanaf het derde larvale stadium naast de normale beharing verschijnen en die een actief verdedigingsmechanisme voor de soort vormen.

EIKENPROCESSIERUPS

HOEVEEL BRANDHAREN HEEFT EEN RUPS?

Een volgroeide rups heeft circa 700.000 brandharen.

HOE GROOT ZIJN DE BRANDHAREN VAN DE RUPS?

De brandharen zijn ongeveer 0,2 tot 0,3 millimeter lang.

HOE ZIEN DE BRANDHAREN ER UIT?

De brandharen zijn pijlvormig met weerhaakjes, die gemakkelijk de oppervlakkige lagen van de huid, ogen en bovenste luchtwegen kunnen binnendringen.

HOE LANG BLIJVEN DE BRANDHAREN ACTIEF?

De brandharen behouden 6 tot 8 jaar hun karakteristieke vorm en activiteit. Op plaatsen waar dus in voorafgaande jaren processierupsen aanwezig waren en waar deze nu niet meer voorkomen, kunnen de brandharen echter nog geruime tijd voor ongemak zorgen.

WELKE GEZONDHEIDSKLACHTEN KUNNEN DE BRANDHAREN VEROOZAKEN?

Na direct contact met de brandharen kan binnen 8 uur een rode pijnlijke huiduitslag met hevige jeuk ontstaan, die zich kenmerkt door bultjes, pukkeltjes of met vochtgevulde blaasjes die kunnen gaan ontsteken. Vaak ontstaan deze reacties op de onbedekte huid, maar door versleping met bijvoorbeeld zweet kan dit ook plaatsvinden op de bedekte huid. Als er brandharen in de ogen terechtkomen, kunnen zij binnen 1 tot 4 uur een heftige reactie geven van het oogbindvlies en/of hoornvlies met zwelling, roodheid en jeuk en in sommige gevallen met ontstekingen.

Na inademing kunnen brandharen irritatie of ontsteking geven van het slijmvlies van de bovenste luchtwegen (neus, keel en bovenste gedeelte luchtpijp). De klachten lijken op een neusverkoudheid. Tevens kunnen mensen ook klagen over pijn in de keel en eventuele slikstoornissen, in sommige gevallen is er sprake van kortademigheid.

EIKENPROCESSIERUPS

Daarnaast kunnen algemene klachten optreden, zoals braken, duizeligheid, koorts en algehele malaise. Tenslotte is er een aantal indirecte gevolgen merkbaar, zoals vermindering van het woon- of recreatiegenot; mensen kunnen beperkt worden in hun bewegingsvrijheid.

KUNNEN DE EITJES OVERLEVEN?

Wanneer de eitjes in augustus hoog in de boom afgezet worden door de vrouwtjes worden ze bedekt met een bruine kitlaag vermengd met haren van het achterlijf. Op deze wijze zijn ze goed gecamoufleerd en nauwelijks van de schors te onderscheiden. Uit onderzoek is gebleken dat de eitjes zeer lage temperaturen gemakkelijk kunnen doorstaan.

HEBBEN DE RUPSEN NATUURLIJKE VIJANDEN?

De natuurlijke vijanden van de rupsen zijn sluipwespen en -vliegen. Buiten bosgebieden worden de rupsen tot nu toe nog niet in hun bestaan of overleven bedreigd omdat de natuurlijke vijanden zich hier onvoldoende kunnen ontwikkelen.